

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY OF SERBIA

Obrada i realizacija reklamacija na nivou proizvođača lekova – potencijalni izazovi

Tijana Vučević, Sanofi-aventis d.o.o.

Beograd, 05.11.2019.

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY OF SERBIA

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA - DEFINICIJE

Odstupanje od standarda kvaliteta leka/medicinskog sredstva je **svaka razlika** u izgledu, fizičko-hemijskim, mikrobiološkim i farmaceutsko-tehnološkim osobinama između leka/medicinskog sredstva i podataka iz dozvole za lek/rešenja o upisu medicinskog sredstva u Registar medicinskih sredstava.

Odstupanje od kvaliteta je i svaka neusklađenost spoljnjeg i unutrašnjeg pakovanja leka/medicinskog sredstva i uputstva za lek/upotrebu medicinskog sredstva u odnosu na podatke iz dozvole za lek/rešenja o upisu medicinskog sredstva u Registar medicinskih sredstava.

(Pravilnik o načinu kontrole kvaliteta lekova i medicinskih sredstava, Službeni glasnik RS, br. 64/2011; 63/2013)

Reklamacija na kvalitet proizvoda je svaka pisana, elektronska ili usmena komunikacija koja navodi **nedostatke** koji se odnose na identitet, kvalitet, trajnost, pouzdanost, sigurnost, efikasnost ili performanse proizvoda ili medicinskog sredstva nakon puštanja proizvoda u promet.

(Kompanijska procedura)

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA - KLASIFIKACIJA DEFEKATA

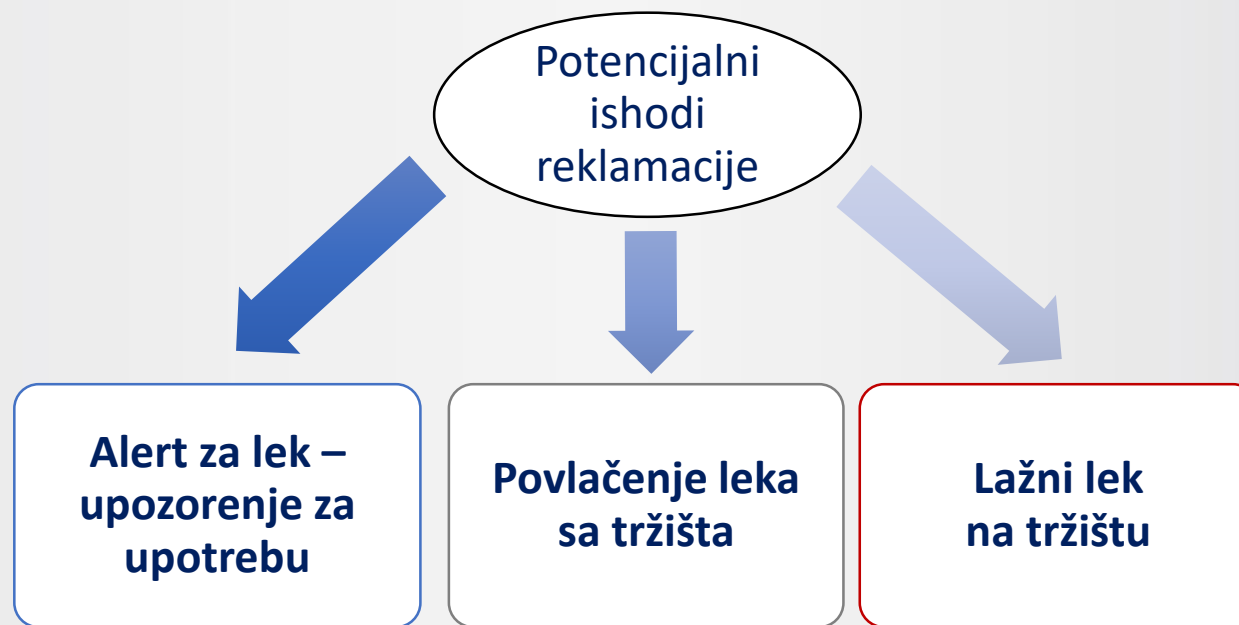
KLASA I		KLASA II	
EMA	ALIMS	EMA	ALIMS
defekti koji su potencijalno opasni po život ili mogu predstavljati ozbiljan rizik po zdravlje	odstupanje od standarda kvaliteta leka, odnosno medicinskog sredstva koje može da ugrozi život i zdravlje pacijenata	defekti koju mogu prouzrokovati oboljenje ili neadekvatno lečenje , ali nisu obuhvaćeni klasom I	odstupanje od standarda kvaliteta leka, odnosno medicinskog sredstva koje može da prouzrokuje oboljenje ili može da dovede do izostanka lečenja
KLASA III		KLASA IV	
EMA	ALIMS	Interna kompanijska klasifikacija	
defekti koji ne predstavljaju rizik po zdravlje pacijenta, ali mogu biti uzrok povlačenja leka sa tržišta	odstupanje od standarda kvaliteta koje ne pripada klasi I ili II, ali je potrebno povlačenje leka iz drugih razloga	defekti koji nemaju štetnih posledice po zdravlje pacijenata , ali mogu dovesti korisnika u zabunu ili narušiti ugled proizvoda na tržištu	

*Reklamacije **primljene od zdravstvenih vlasti** ili u vezi sa **lekovima za retke bolesti** se interno klasifikuju kao slučajevi klase I/II bez obzira na prirodu potencijalnog defekta

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA – ZNAČAJ PRAVOVREMENOG IZVEŠTAVANJA

- **Regulatorni zahtev** prikupljanja, analiziranja i izveštavanja reklamacija
- **Unapređenje** proizvoda i procesa
- Propust ili odlaganje u izveštavanju može uticati na **kontinuitet snabdevanja** tržišta lekom i poljuljati poverenje krajnjih korskornika

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA – PROCES OBRADE PRIJAVE

Potrebne informacije:

➤ **IZVEŠTAČ**

- Ime i kontakt podaci prijavitelja/kompanije

➤ **PROIZVOD**

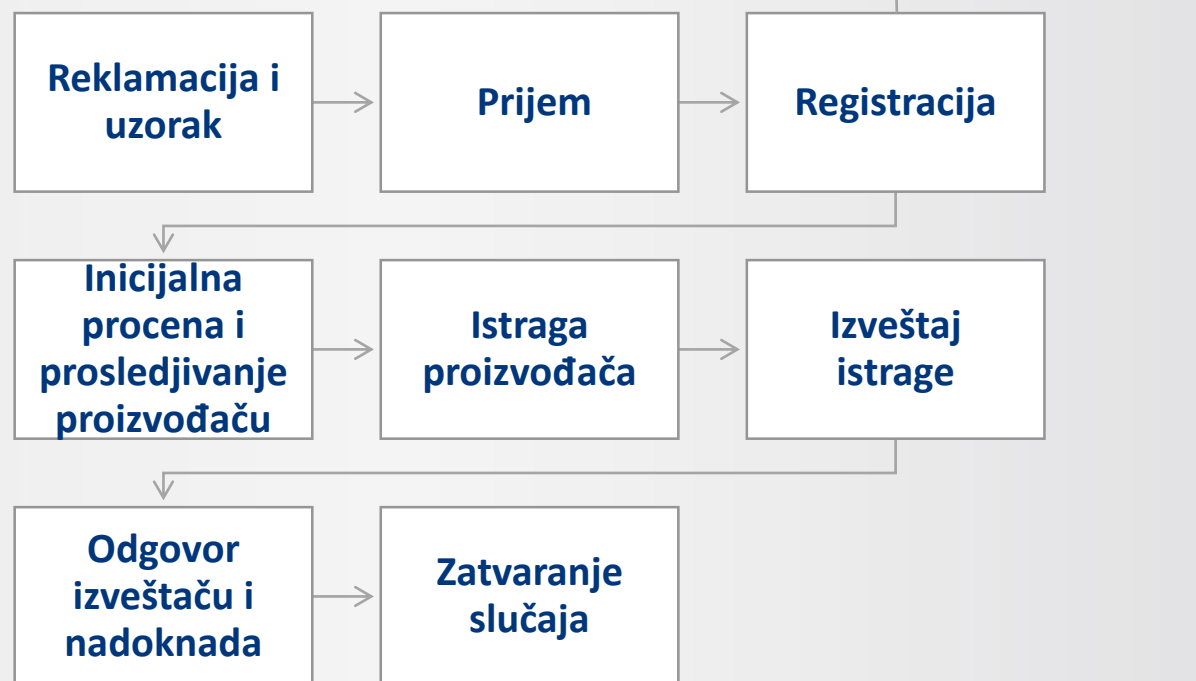
- Ime leka, serijski broj
- Dostupnost uzorka ili slike
- Količina

➤ **DEFEKT**

- Opis defekta

➤ **NEŽELJENA REAKCIJA**

- Da li je lek primenjen?
- Da li je bilo pojave neželjene reakcije?

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY OF SERBIA

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA – VREMENSKI OKVIRI

IZVEŠTAČ

Reklamacija i uzorak

U što kraćem roku

U što kraćem roku

Obaveštenje o zaključku istrage
i uzorak nadoknada

SANOFI

Reklamacija i uzorak prosleđeni

1 do 5 radnih dana od prijema

35 dana

Zaključak istrage prosleđen

PROIZVODNO MESTO

Predviđen vremenski okvir za kompletan proces od prijema do zatvaranja reklamacije je **45 dana**

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA – PRIMERI

- ✓ Promene u organoleptičkim karakteristikama (izgled, ukus, miris)
- ✓ Polomljene ili nedostajuće tablete, kapsule, bočice, ampule, blisteri...
- ✓ Neispravnost medicinskog sredstva
- ✓ Neispravnost zatvaranja kontejnera
- ✓ Hemijska, fizička ili mikrobiološka kontaminacija
- ✓ Pogrešno obeležen proizvod (nedostajući ili pogrešan broj serije i/ili rok trajanja) ili neusklađenost obeležavanja sa dozvolom za stavljanje leka u promet (ime leka, podaci na spoljnjem i/ili unutrašnjem pakovanju)
- ✓ Neusaglašenost proizvoda sa specifikacijom (sadržaj, stabilnost, volumen punjenja)
- ✓ Sumnja na lažni lek

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY OF SERBIA

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA – PRIMERI – DEFEKT POTVRĐEN

Polomljeni špic i deo spoljne kutije

Polomljena ampula

U blisteru nedostaju tablete

Klip šprica nedostaje

Na delu blistera nedostaju lek i folija

Greška u procesu proizvodnje

Beograd, 05.11.2019.

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY OF SERBIA

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA – PRIMERI – DEFEKT POTVRĐEN

Greška u procesu proizvodnje

Defekti u kvalitetu spoljnjeg pakovanja

Beograd, 05.11.2019.

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY OF SERBIA

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA – PRIMERI – DEFEKT NIJE POTVRĐEN

Greška u rukovanju

Nasilno oštećen pen

Neadekvatno skladištenje

Prisustvo eritrocita i delova
dermalnog tkiva

Neadekvatni transport i/ili
skladištenje

Beograd, 05.11.2019.

1. SLUČAJ REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA

Defekt: 1 kutija leka ima zamagljen serijski broj, uzorak dostupan

Izveštač: Distributer

Neželjena reakcija: Ne

Klasifikacija: IV → III

Komentar: Istraga je prolongirana usled dvonedeljnog transporta uzorka

Rezultat istrage: Defekt potvrđen, greška tokom procesa proizvodnje

Istraga proizvodnog mesta:

Istragom je utvrđeno da je najverovatniji uzrok defekta puštanje veće količine mastila od potrebne u trenutku štamapanja serijskog broja
Izolovan slučaj.

Izazovi:

- ✓ Nemogućnost uticanja na prolongiran transport uzorka na proizvodno mesto uticalo je na efikasnost procesa
- ✓ Unapredjenje procesa proizvodnje kod izolovanih prijava

2. SLUČAJ REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA

Defekti:

1. Blister jedne kutije tableta je oštećen, nedostaju tablete i aluminijumska folija, uzorak dostupan

2. Tablete nedostaju u zatvorenom blisteru, uzorak dostupan

Izveštač: Apoteka

Neželjena reakcija: Ne

Klasifikacija: III

Komentar: Istraga je završena na vreme

Rezultat istrage: Defekt potvrđen, greška tokom procesa proizvodnje.

Istraga proizvodnog mesta:
Istragom oba slučaja je potvrđeno da je došlo do problema u proizvodnoj opremi.
Izolovani slučajevi.

Izazovi:

- ✓ Unapredjenje procesa proizvodnje kod izolovanih prijava

3. SLUČAJ REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA

Defekt:

Nakon zatvaranja bočice sirupa, zatvarač nastavlja da se okreće i mnogo se lakše otvara, kada se bočica okrene naopačke ne dolazi do curenja sirupa, uzorak nedostupan.

Izveštač: član porodice pacijenta

Klasifikacija: III

Neželjena reakcija: Ne

Komentar: Istraga je završena na vreme

Rezultat istrage: Defekt potvrđen, greška tokom procesa proizvodnje.

Istraga proizvodnog mesta:

Proizvođač je zaključio da je problem u sistemu za sigurnosno zatvaranje (child proof) na osnovu dobijenih sličnih reklamacija.

Kao rezultat ponavljanih reklamacija proizvođač je dizajnirao novo pakovanje koje će u potpunosti eliminisati pojavu ovog defekta.

Izazovi:

- ✓ Nedostupnost uzorka za potvrdu defekta, potvrda na osnovu slike i informacija

4. SLUČAJ REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA

Defekt:

Sadržaj pena je zamućen. Pacijent se žalio na bol prilikom aplikacije proizvoda i pojavu eritema na mestu aplikacije, uzorak dostupan.

Izveštač: Distributer

Klasifikacija: I/II → IV

Neželjena reakcija: Da

Komentar: Istraga je prolongirana usled dugog čekanja na prijem uzorka (mesec dana)

Rezultat istrage: Defekt nije potvrđen, greška prilikom primene

Istraga proizvodnog mesta:

U uzorku su detektovani eritrociti i delovi dermalnog tkiva. Smatra se da su se partikule pojavile jer je pacijent pogodio krvni sud prilikom primene insulina, pri čemu je došlo do enzimske razgradnje insulina i pojave koaguluma.

Izazovi:

- ✓ Nepravilna upotreba od strane pacijenata, edukovanje pacijenata
- ✓ Pravovremeno slanje uzorka u lancu snabdevanja (pacijent – apoteka – distributer – proizvođač)

5. SLUČAJ REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA

Defekt:

*Pacijent je vratio 1 kutiju leka u apoteku
jer su tablete izmrvljene, uzorak dostupan*

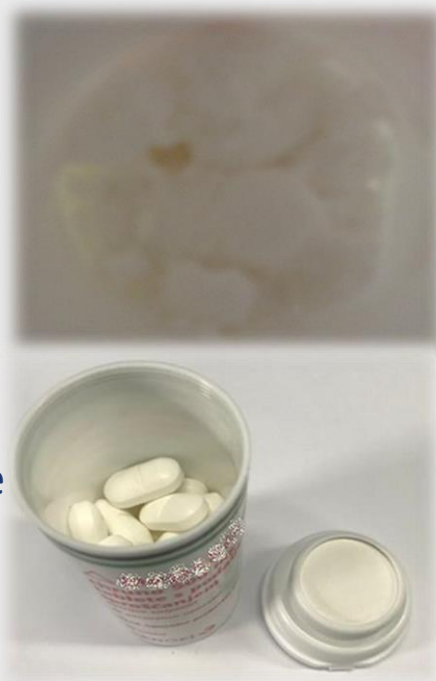
Izveštač: Distributer

Klasifikacija: III → IV

Neželjena reakcija: Ne

Komentar: Istraga prolongirana na
proizvodnom mestu, uzorak obezbeđen na vreme

Rezultat istrage: *defekt nije potvrđen,
greška prilikom skladištenja ili rukovanja*

Istraga proizvodnog mesta:

Aktivna supstanca ovih tableta je higroskopna. Pakovanje je dizajnirano da štiti tablete od vlage. Smatra se da došlo do **nepropisnog skladištenja** kutije ili **neadekvatnog rukovanja** tubom.

Izazovi:

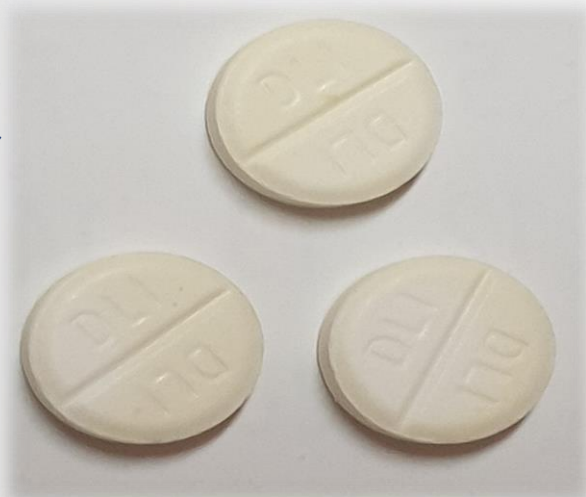
- ✓ Nepropisno čuvanje leka od strane pacijenta, edukacija pacijenata
- ✓ Prolongirana istraga na proizvodnom mestu iako je uzorak obezbeđen u predviđenom roku

6. SLUČAJ REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA

Defekt:

Neke tablete u blisteru jedne kutije imaju žuto-narandžasti pigment, uzorak dostupan – preuzet od Agencije

Izveštač: Apoteka, potom Agencija

Klasifikacija: III → I/II → IV

Neželjena reakcija: Ne

Komentar: Istraga završena u roku od 8 dana

Rezultat istrage: *Defekt nije potvrđen, nepropisno čuvanje*

Istraga proizvodnog mesta:

Uzorak za analizu je **preuzet od strane Agencije**. Istraga proizvođača se zasnivala na pregledu proizvodne dokumentacije i studija stabilnosti. Tablete sa ovom aktivnom supstancom su **fotosenzitivne** i postaju žute kada se izlože svetlosti.

Izazovi:

- ✓ Nepropisno čuvanje leka od strane pacijenta, edukacija pacijenata
- ✓ Nedostupnog uzorka za analizu proizvođača, zaključak na osnovu slike i informacija

7. SLUČAJ REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA

Defekt:

Smeđe-crvena plutajuća čestica se pojavila u špricu nakon insertovanja igle kroz čep bočice za izvlačenje sadržaja, uzorak dostupan

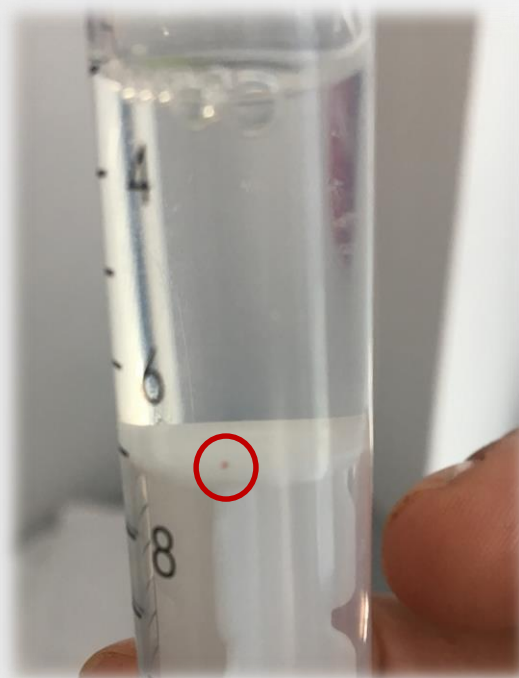
Izveštač: Agencija

Klasifikacija: I/II → IV

Neželjena reakcija: Ne

Komentar: Istraga je završena na vreme

Rezultat istrage: *Defekt nije potvrđen, greška prilikom primene*

Istraga proizvodnog mesta:

Potvrđeno je da je crvena čestica komad gume od čepa bočice. Smatra se da se čestica pojavila usled korišćenja igle 21G, što nije u skladu sa preporukom proizvođača - igle 23G ili 25G.

Izazovi:

- ✓ Nepravilna upotreba od strane zdravstvenih radnika, edukacija zdravstvenih radnika

8. SLUČAJ REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA

Defekt:

Nakon rekonstitucije proizvoda sadržaj šprica je zamućen i sadrži kristale. Špric je nekoliko puta promućkan ali je sadržaj ostao isti, uzorak dostupan

Izveštač: Institut za javno zdravlje

Klasifikacija: I/II → IV

Neželjena reakcija: Ne

Komentar: Istraga je prolongirana

Rezultat istrage: Defekt nije potvrđen, izgled svojstven proizvodu

Istraga proizvodnog mesta:

Normalan izgled proizvoda nakon rekonstitucije je zamućena, beličasta suspenzija. Male čestice ili agregati nisu neočekivani zbog same prirode proizvoda, koja sadrži aluminijum-hidroksid kao adjuvant. Aluminijumski gel koji se nalazi u ovom proizvodu, ima beličast zamućen izgled koji ne nestaje nakon mućkanja i može imati izgled nalik na pahuljicu. Ove čestice su svojstvene proizvodu.

Izazovi:

- ✓ Prijava izgleda koji je svojstven proizvodu, edukacija zdravstvenih radnika

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA – IZAZOVI I AKTIVNOSTI

Potencijalni izazovi:

- Svaki potencijalni defekt kvaliteta je izazov sam po sebi!
- Većina prijava se ne potvrdi kao defekt kvaliteta, već događaj nastaje usled grešaka prilikom primene, skladištenja, rukovanja ili nedovoljnog poznavanja proizvoda
- Dostupnost i pravovremeno prosleđivanje reklamiranog uzorka na analizu u proizvodno mesto
- Uspostaviti efikasan proces sa svim akterima u lancu snabdevanja i proizvođačem
- Komunikacija sa pacijentima
- Unapređenje proizvodnog procesa kod izolovanih grešaka
- Nadoknada reklamiranog uzorka pacijentu

Aktivnosti u cilju poboljšanja procesa:

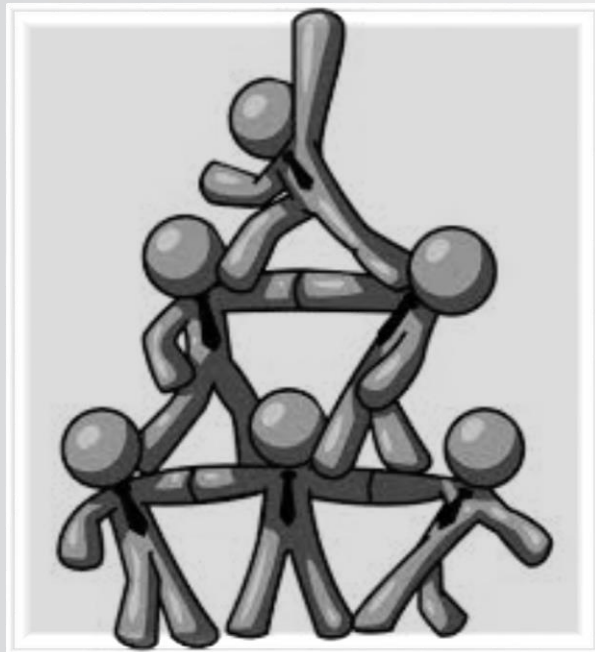
- ✓ Predstavnik proizvođača je organizovao edukaciju kojoj su prisustvovali svi distributeri u cilju unapređenja procesa prijavljivanja reklamacija
- ✓ U planu je slična edukacija apoteka o važnosti i načinu prijave reklamacija na kvalitet proizvoda
- ✓ Edukacija zdravstvenih radnika na terenu
- ✓ Podrška pacijentu u razumevanju uputstva, osobina proizvoda, načina primene i čuvanja
- ✓ Uvodimo prijavu defekta sa slikom, što ubrzava proces istrage i olakšava komunikaciju

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY OF SERBIA

REKLAMACIJE NA KVALITET PROIZVODA – PITANJA?

**Kvalitet lekova i bezbednost pacijenata
su naša zajednička odgovornost!**

Beograd, 05.11.2019.

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY OF SERBIA

HVALA NA PAŽNJI!

Beograd, 05.11.2019.